

їнськими та австрійськими науковцями, працівниками культури, освіти. У Києві, Львові, Чернівцях та Харкові діють австрійські бібліотеки. В Австрії проводяться симпозиуми (“Лесь Курбас і світова драматургія”, 1997; “Українська культура ХІХ–ХХ ст. у міжнародному контексті”, 1999 та ін.). У Відні виходять два часописи українською і німецькою мовами “Osterreichisch–Ukrainische Rundschau” та “Kiyiv–Wien”.

Літ.: Наріжний С. Українська еміграція. – Прага, 1942; Пристер Е. Краткая история Австрии. – М., 1952; Всемирная история. – М., 1958, т.4.; Маруняк В. Українська еміграція в Німеччині і Австрії по другій світовій війні. – Мюнхен, 1985, т.1; Порівняльний аналіз політичних структур Австрії та України. – Львів, 1996; Австрия. Факты и цифры. – Вена, 1997; Трощинський В.П., Шевченко А.А. Українці в світі. – К., 1999. Українсько-австрійські культурні взаємини другої половини ХІХ – початку ХХ століття. – Київ–Чернівці, 1999; Еріх Цьольнер. Історія Австрії. – Львів, 2001; Кураев О.О. Українська проблема у політиці Берліна та Відня у Першій світовій війні (1914-1918). – К., 2006.

Н.В. Кривець.

АВСТРОСЛАВІЗМ – інтелектуальна й громадсько-політична течія в Австрійській імперії. Ставила за мету здобуття рівноправності й автономії слов'янських народів та об'єднання їх на федеративних засадах під егідою і в рамках монархії Габсбургів. У своїх поглядах прихильники А. відмежовувалися від ідеології й політики сепаратизму, панславізму, русофільства. Як доктрина А. сформувався в 40-х рр. 19 ст. у відповідь на плани розбудови німецької держави і приєднання до неї сусідніх слов'янських територій. Ініціаторами А. виступали чеські діячі К. Гавличек-Боровський (стаття “Слов'янин і чех”, 1846) і Ф.Палацький (“Лист у Франкфурт”, 1848). Австрославістські ідеї здобули визнання на Слов'янському з'їзді 1848 у Празі й були покладені в основу його документів – “Звернення до слов'янських народів Австрії” та “Маніфест до європейських народів”. Тоді ж голова польсько-русинської секції з'їзду К.Лібельт висунув проект, за яким передбачалося проведення щорічних слов'янських конгресів, створення комітету з вирішення спільних для австрійських слов'ян справ. Концепція А. знайшла підтримку в колах західних українців та в діяльності їх першої політичної організації – Головної руської ради, яка 1848 запропонувала поділити Галичину на дві автономні частини – східну (українську) і західну (польську). Імператорський уряд ігнорував вимоги австрославістів, але настанови А. лишалися в програмах різних національних організацій і політичних партій Австрії до Першої світової війни. Водночас А. (з 60-х рр. 19 ст. – одна з форм австрійського федералізму) піддавався критиці революційно налаштованими силами в самій Габсбурзькій монархії й поза її межами за його підтримку імперської системи правління.

Літ.: Брик І. Слов'янський з'їзд у Празі 1848 р. і українська справа // Зап. НТШ, 1920, т. 129; Žaček K. K dejinam austroslavismu rakouských Slovanů // Slovánské historické studie, 1968, № 7; Освободительные движения народов Австрийской империи: Возникновение и развитие. – М., 1980; Der Austroslavismus. Hrg. Von A. Moritsch. Wien – Weimar, 1996.

М.М.Варварцев.

АВСТРО-НІМЕЦЬКИЙ ВІЙСЬКОВИЙ КОНТРОЛЬ В УКРАЇНІ 1918 – військовий контроль над територією України, здійснюваний армійськими підрозділами Німеччини та Австро-Угорщини протягом березня-листопада 1918. Був вирішальним чинником перебігу тогочасного внутрішньо- та зовнішньополітичного життя України.

Відчуваючи хиткість і непевність свого становища у протиборстві з про радянськими силами, уряд Української Народної Республіки звернувся 12 лютого 1918 до німецької сторони з проханням ввести на територію України німецькі війська, з допомогою яких сподівався зберегти державність, розв'язати деякі проблеми державного будівництва. Маючи свої інтереси в Україні (а саме – вивезення з її території різних товарів, продовольства та сировини), німецький уряд відразу відгукнувся на прохання української сторони ввести до України війська. 18 лютого 1918 німецькі війська почали просуватися на територію України. 27 лютого їх підтримали частини австро-угорської армії. Загальна кількість німецьких і австро-угорських військ становила 450 тис. солдатів та офіцерів. В авангарді німецьких підрозділів йшли нечисленні українські військові частини. До кінця квітня 1918 вся територія України опинилася під контролем німецької та австро-угорської армій. На сході окупаційна зона була обмежена лінією Батайськ (нині місто Ростовської обл., Російської Федерації) – Дон – Сіверський Донець – Дьогтево – Осиповка – Новобіла (нині село Новопокровського р-ну Луганської обл.) – Валуйки (місто Белгородської обл., РФ) – Грушевка – Белгород – Суджа – Рильськ (нині міста РФ). До сфери впливу Австро-Угорщини (за домовленістю від 29 березня 1918 між німецькою та австро-угорською сторонами) входили частина Волинської, Подільська, Херсонська та Катеринославська губернії. Управління й експлуатація вугільних і металургійних регіонів були обопільними. Решту губерній і Крим займали німецькі війська. Залізничний і водний транспорт на всій території України перебував під контролем німецького командування.

У зверненні Української Центральної Ради 11 березня 1918 до українського народу та заяві представників союзного командування військова присутність іноземних держав трактувалась як дружня акція допомоги, наголошувалось на невтручанні німців у внутрішні справи України.

Командування німецьких і австро-угорських військ досить швидко зрозуміло слабкість УЦР та безперспективність, з його погляду, співпраці з нею. Нездатність УЦР керувати внутрішньополітичною ситуацією в країні та ви-